

Scenariostudie COVID-19

Tussentijds bericht

WRR

KONINKLIJKE NEDERLANDSE
AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN

Scenariostudie COVID-19

- Gezamenlijke studie KNAW en WRR
- Gericht op langetermijnopgaven
 - Effecten COVID-19 pandemie
 - Grote beleidsopgaven die door pandemie zichtbaarder zijn geworden, zijn verdiept of op de achtergrond zijn geraakt

Waarom een tussenrapportage?

- Formatie is gericht op herstel- en transitieplan
- Echter, we zijn nog niet van COVID-19¹ af
Mogelijke toekomst en uitwerking in vijf scenario's
- Dit heeft consequenties voor regeerakkoord
Robuuste voorbereiding, ook als COVID-19-ontwikkeling tegenvalt

Grote beleidsopgaven

- **Scheidslijnen**
arbeidsmarkt, onderwijs, woningmarkt en (politiek) vertrouwen
- **Duurzaamheid**
klimaat, biodiversiteit, grondstoffen, water- en landgebruik
- **Digitalisering**
innovatie, digitale autonomie en economische verhoudingen
- **Goed bestuur**
uitvoering, menselijke maat en rechtsstaat

HERSTELOPGAVEN

- Uitgestelde zorg verlenen
- Crisismaatregelen afbouwen
- Onderwijsachterstanden inhalen

Beleidsopgaven in context van onzekerheid

- Politiek-economische context is onzeker (geopolitiek, monetair beleid, wereldhandel)
- Kans is reëel dat we in de toekomst wederom met verstoringen te maken krijgen (financiële crisis, extreem weer, ander virus, etc.)
- Bovendien is er onzekerheid over de ontwikkeling van COVID-19

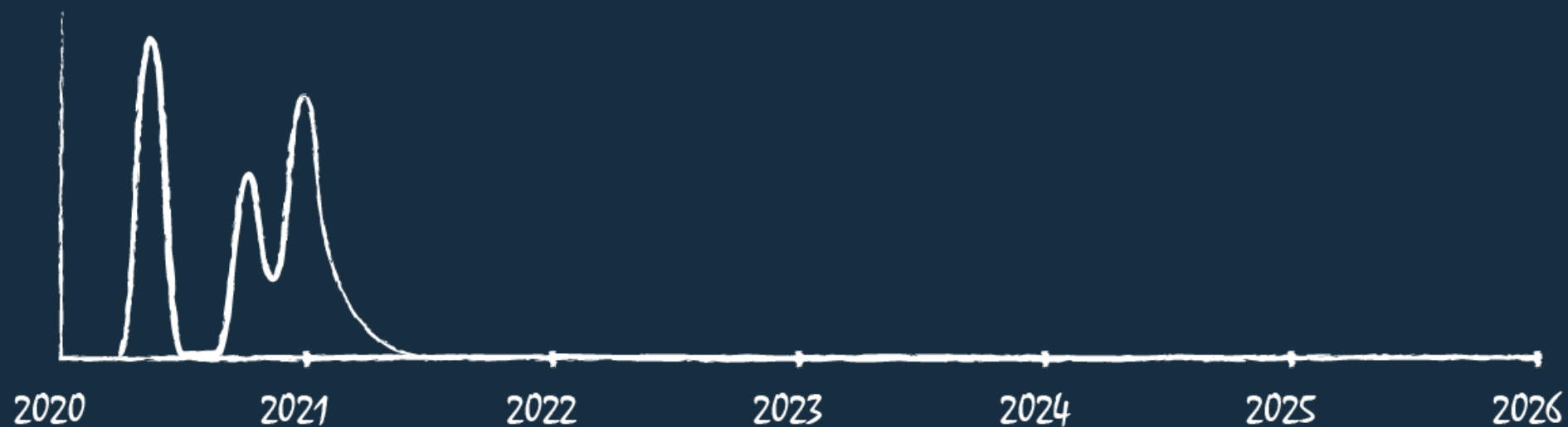
Scenario's ontwikkeling COVID-19

Drijvende krachten: immuniteit, vaccinatie, mutatie en dierlijke reservoirs.

- Scenario 1: Terug naar normaal
- Scenario 2: Griep+
- Scenario 3: Externe dreiging
- Scenario 4: Continue strijd
- Scenario 5: 'Worst case'

Niet alle scenario's zijn even waarschijnlijk, maar het is belangrijk om op verschillende mogelijke ontwikkelingen voorbereid te zijn. Het gaat bij scenario's niet om 'voorspellen', maar om het schetsen van plausibele toekomsten om het strategisch denken te verruimen.

Scenario 1: Terug naar normaal

Scenario 1: Terug naar normaal

COVID-19 wordt wereldwijd uitgebannen.

Immuniteit

Wereldwijd zijn voldoende mensen immuun door (herhaalde) vaccinatie of doormaken van de infectie.

Vaccinatie

Wereldwijd kunnen en willen voldoende mensen zich laten vaccineren; vaccinatie voorkomt ziekte & transmissie.

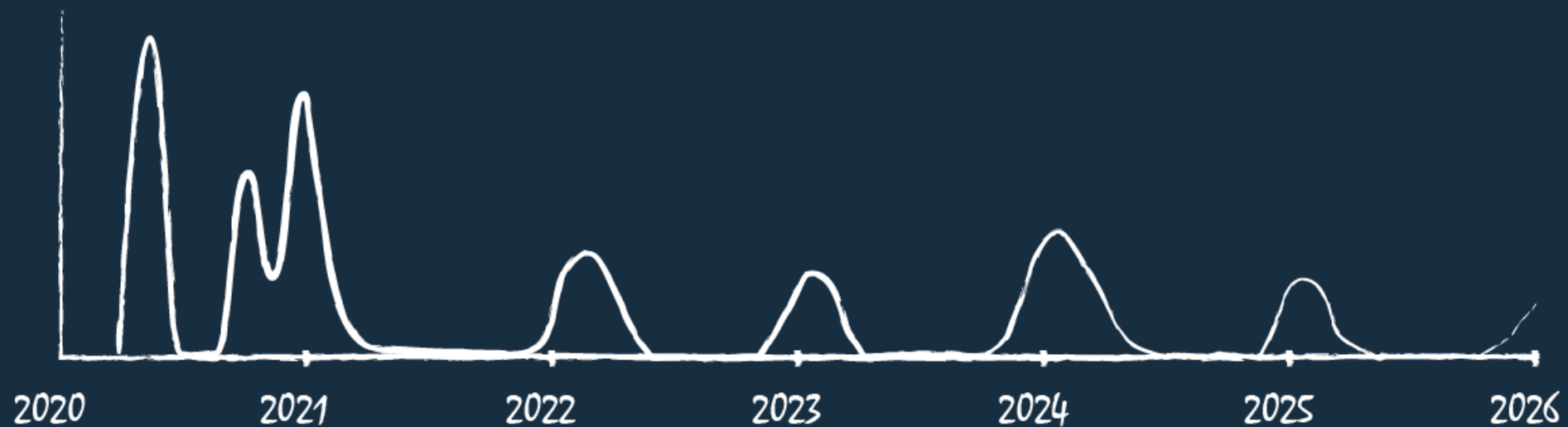
Mutatie

Het virus muteert niet dusdanig dat het aan de immuniteit kan ontsnappen.

Dierlijke reservoirs

De mogelijke herintroductie van het virus vanuit dierlijke gastheren of reservoirs vormt een risico.

Scenario 2: Griep +

Scenario 2: Griep +

COVID-19 wordt endemisch met jaarlijkse golven in de winter.

Immuniteit

Meeste mensen worden niet ernstig ziek. Kwetsbare groepen hebben verhoogd risico om ernstig ziek te worden.

Vaccinatie

Eerst wordt iedereen >18 gevaccineerd. Afhankelijk van verloop virus en duur immuniteit blijft regelmatige vaccinatie nodig, wellicht beperkt tot zorgpersoneel en kwetsbare groepen.

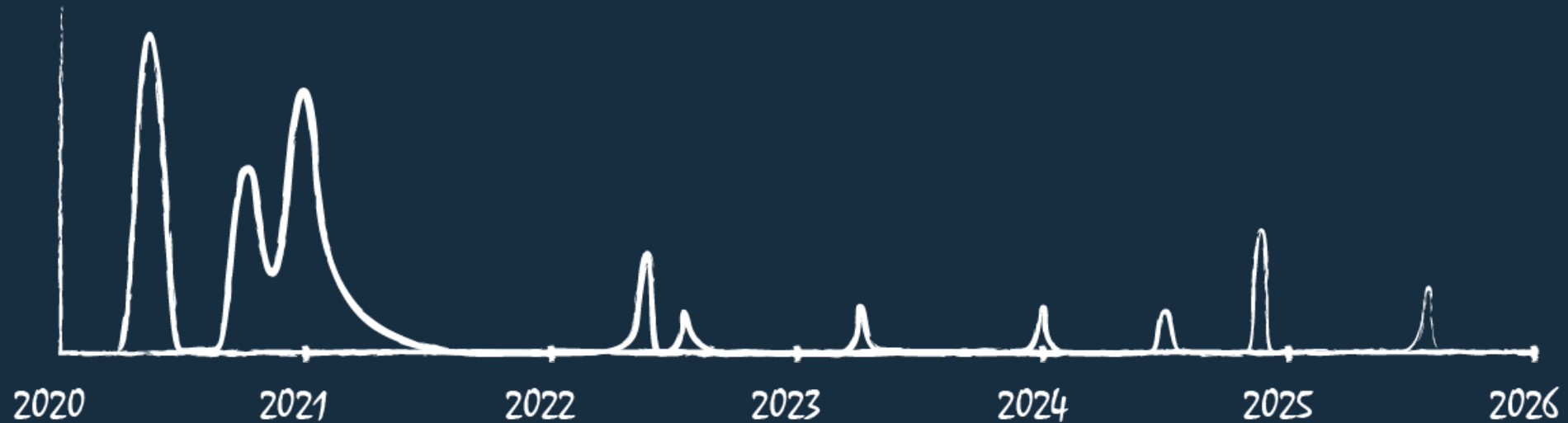
Mutatie

Het virus blijft muteren, maar niet op een manier die veel verandert aan ernst of verspreiding van het virus.

Dierlijke reservoirs

De mogelijke herintroductie van het virus vanuit dierlijke gastheren of reservoirs vormt een risico.

Scenario 3: Externe dreiging

Scenario 3: Externe dreiging

In Nederland/EU onder controle, maar in veel andere landen niet. Dreiging herintroductie vraagt om streng grensbeleid.

Immuniteit

In Nederland zijn de meeste mensen immuun door vaccinatie of het doorgemaakt hebben van een infectie. Dit geldt ook voor veel andere welvarende landen.

Vaccinatie

Vooraf beschikbaar voor de welvarende landen, waar het virus onder controle is. Niet voldoende toegankelijk in andere landen.

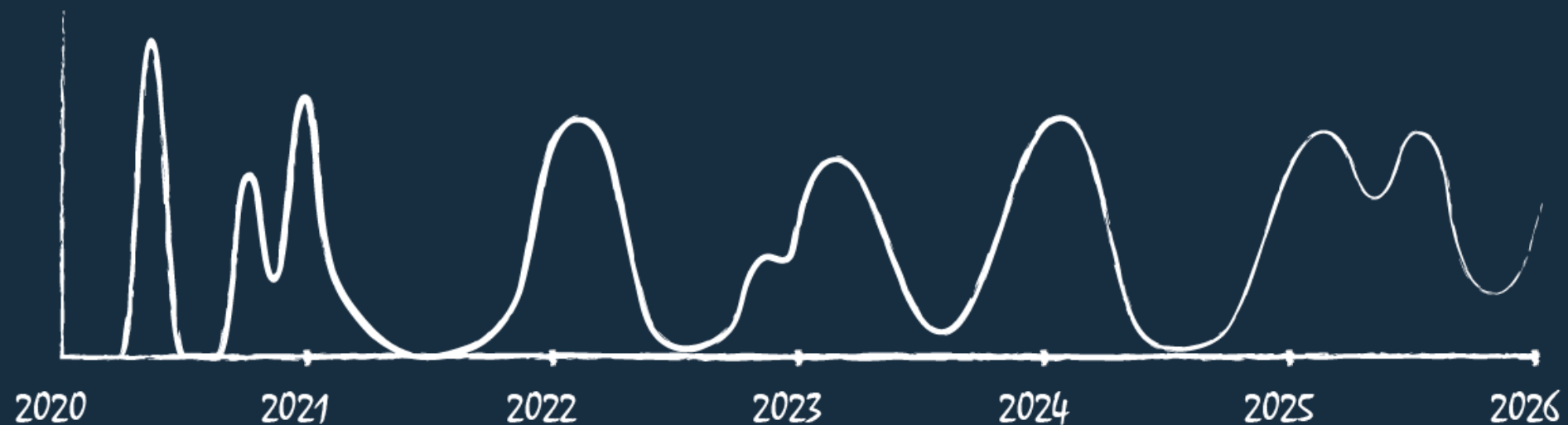
Mutatie

Het virus blijft muteren in landen waar niet of onvoldoende gevaccineerd is. Een permanent risico op herintroductie van deze varianten in Europa en Nederland.

Dierlijke reservoirs

De mogelijke herintroductie van het virus vanuit dierlijke gastheren of reservoirs vormt een risico.

Scenario 4: Continue strijd

Scenario 4: Continue strijd

COVID-19 blijft een serieuze bedreiging. Vaccins werken niet voldoende (lang) en er komen steeds nieuwe varianten bij.

Immuniteit

Immuniteit neemt na vaccinatie of infectie snel af (enkele maanden) en er valt niet tegenaan te vaccineren op populatieniveau.

Vaccinatie

Vaccins beschikbaar, maar het virus muteert sneller dan gevaccineerd kan worden of nieuwe vaccins ontwikkeld kunnen worden.

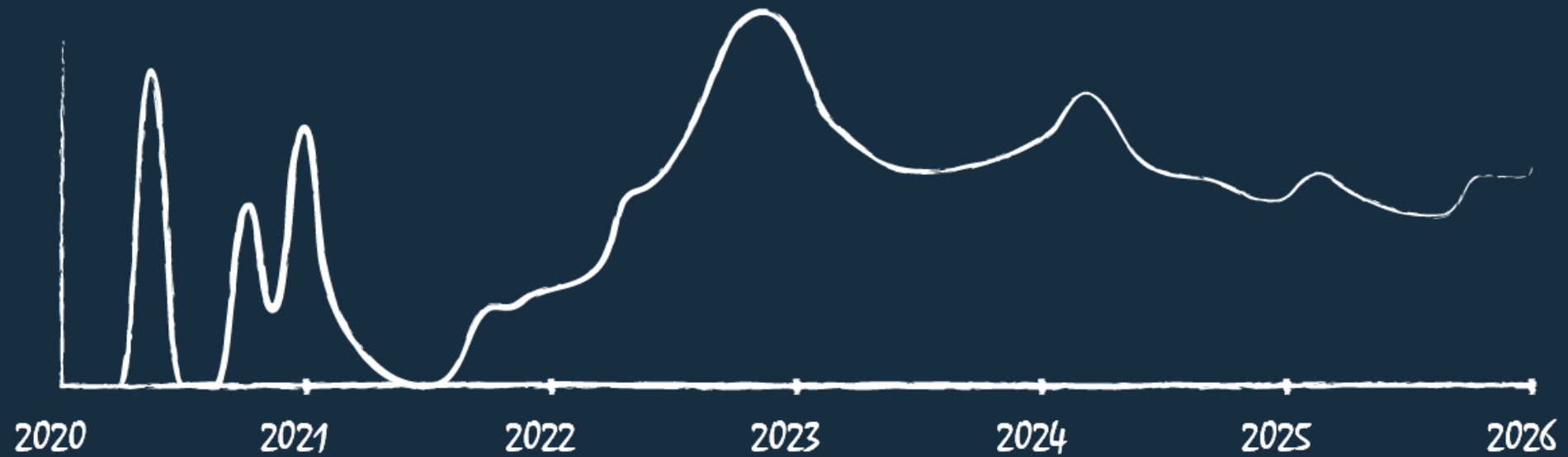
Mutatie

Het virus blijft muteren en ontsnapt steeds aan bestaande vaccins.

Dierlijke reservoirs

De mogelijke herintroductie van het virus vanuit dierlijke gastheren of reservoirs vormt een risico.

Scenario 5: 'Worst case'

Scenario 5: 'Worst case'

COVID-19 eist jaarlijks meer slachtoffers en blijft wereldwijd circuleren; beperkte immuniteit en effectiviteit vaccins. Het is onzeker wanneer de pandemie zal uitdoven, tot die tijd blijven hevige uitbraken plaatsvinden.

Immuniteit

Immuniteit neemt na vaccinatie of infectie snel af (enkele maanden) en er valt niet tegenaan te vaccineren op populatieniveau.

Vaccinatie

Vaccins beschikbaar, maar het virus muteert sneller dan gevaccineerd kan worden of nieuwe vaccins ontwikkeld kunnen worden. Alles wordt weggepikt, al helpt het maar een beetje.

Mutatie

Het virus eist meer dodelijke slachtoffers door hogere letaliteit en/of besmettelijkheid, ook bij gezonde en jonge mensen.

Dierlijke reservoirs

De mogelijke herintroductie van het virus vanuit dierlijke gastheren of reservoirs vormt een risico.

Implicaties voor beleid

- Ruimte voor herstel & transitie kan afnemen
Minder ruimte naarmate de scenario's ernstiger zijn
- Wereldwijde vaccinatie als aangrijpingspunt
Het geeft geen garantie, maar cruciale beleidsinterventie
- Versterk maatschappelijke weerbaarheid
Ondersteun burgers, lokaal bestuur en digitale infrastructuur
- Laat langetermijnopgaven niet ondersneeuwen
Risico van ad-hoc beleid
- Ongeacht het scenario, geldt de noodzaak van voorbereiding
Deze crisis is niet afgelopen en deze crisis is niet de laatste

Deze scenario's zijn gebaseerd op:

- Nicky Phillips, “The coronavirus is here to stay-here’s what that means,” *Nature*, vol. 590, issue 7846, 18 februari 2021, 382-384
- Stephen M. Kissler, Chistine Teijanto, Edward Goldstein, Yonatan H. Grad en Marc Lipsitch, “Projecting the transmission dynamics of SARS-CoV-2 Through the postpandemic period,” *Science* vol. 368, issue 6493, 22 mei 2020, 860-868
- Smitri Mallapaty, “Can COVID vaccines stop transmission? Scientists race to find answers,” *Nature*, 19 februari 2021, <https://www.nature.com/articles/d41586-021-00450-z>
- Is SARS-CoV-2 evolving to become more lethal?” *Economist*, 27 februari 2021, https://www.economist.com/the-economist-explains/2021/02/27/is-sars-cov-2-evolving-to-become-more-lethal?fsrc=gp_en?
- WHO, “A global pandemic requires a world effort to end it – none of us will be safe until everyone is safe,” 19 september 2020, <https://www.who.int/news-room/commentaries/detail/a-global-pandemic-requires-a-world-effort-to-end-it-none-of-us-will-be-safe-until-everyone-is-safe>
- Roel Coutinho “COVID-19, wat gaat de toekomst ons brengen,” paper voor WRR/KNAW (te verschijnen).

Wij danken Roel Coutinho en Ron Fouchier voor hun nuttige commentaar op een eerdere versie van de scenario's.

Dit is een tussentijdse publicatie van de gezamenlijke scenariostudie van de WRR en de KNAW

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) informeert en adviseert het regeringsbeleid over grote maatschappelijke vraagstukken.

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) is een genootschap van wetenschappers uit alle disciplines en regeringsadviseur over wetenschapsbeoefening.

1 juni 2021

Projectgroep

Tanja van der Lippe (co-voorzitter)
André Knottnerus (co-voorzitter)
Josta de Hoog (projectcoördinator)
Ruth Mampuys (onderzoeker)
Myrthe van de Pavert (stagiair)
Frans Brom (directeur WRR)

Begeleidingscommissie

Catrien Bijleveld (WRR / KNAW)
Godfried Engbersen (WRR / KNAW)
Maarten Prak (KNAW)